

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIO 5 DALIES ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2012 m. liepos 3 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Bieliūno, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2012 m. birželio 26 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 54/2010 pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas ištirti Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo (toliau – ir Įgyvendinimo įstatymas) 4 straipsnio 5 dalies atitiktį Konstitucijai grindžiamas šiais argumentais.

Nuo 1999 m. liepos 30 d. iki 2002 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme buvo įtvirtinta pareiškėjų administracinėje byloje teisė į tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimą, taigi jie buvo įgiję teisėtą lūkestį, kad minėtu laikotarpiu eitos A ir B lygių paslaugų

valstybės tarnautojų pareigos bus įskaitomos į tarnybos Lietuvos valstybei stažą. 2002 m. balandžio 23 d. Valstybės tarnybos įstatymą išdėsčius nauja redakcija, įsigaliojusia 2002 m. liepos 1 d., nebeliko paslaugų valstybės tarnautojų sąvokos. Pareiškėjo ginčijamu teisiniu reguliavimu nustatyta, kad laikotarpis einant Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaitomas tik valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) įsigaliojimo.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad teisinio saugumo principas – vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų, reiškiantis valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, taip pat įgytas teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius.

Abejotina, ar ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaruoja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, nes pagal oficialiąją konstitucinę doktriną konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia* tai, kad teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus, kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus; teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*); teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų grįžtamoji galia neleidžiama (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*).

Abejotina ir tai, ar ginčijamu teisiniu reguliavimu nereikalaujama dalykų, kurių įvykdymas negali visiškai priklausyti nuo asmens valios ir pastangų, nes tam, kad išliktų teisėtai įgytas tarnybos Lietuvos valstybei stažas, reikėjo per du mėnesius (nuo Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo paskelbimo iki jo įsigaliojimo) įsidarbinti viešąjį administravimą vykdančiu valstybės tarnautoju. Tokiu teisiniu reguliavimu pabloginta viešąsias paslaugas teikusių valstybės tarnautojų teisinė padėtis – jie prarado teisę į priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą.

II

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovo Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininko Vytauto Kurpuveso rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalis neprieštaruoja Konstitucijai. Seimo atstovo pozicija grindžiama šiais argumentais.

1. 2002 m. balandžio 23 d. nauja redakcija išdėsčius Valstybės tarnybos įstatymą buvo reformuota valstybės tarnybos sistema, nustatytas naujas valstybės tarnybos modelis, pagal kurį valstybės tarnautoju laikomas fizinis asmuo, kuris eina pareigas valstybės tarnyboje ir atlieka šiame

įstatyme nurodytą viešojo administravimo veiklą. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti tam tikrą valstybės tarnybos organizavimo modelį, tačiau reguliuodamas valstybės tarnybos santykius turi paisyti konstitucinės valstybės tarnybos sampratos, Konstitucijos normų ir principų.

Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 42 straipsnyje buvo nustatyta, kad tarnybos Lietuvos valstybei stažą sudaro Lietuvos valstybei išstarnautų nuo 1990 m. kovo 11 d. einant valstybės tarnautojo pareigas, įskaitant šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1–6 punktuose nurodytas pareigas (išskyrus savivaldybės tarybos narius, kurie nebuvo meru ir mero pavaduotoju), metų skaičius.

Ginčijamoje Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki naujos redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo įsigaliojimo, į tarnybos Lietuvos valstybei stažą taip pat įskaitomas laikotarpis einant Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio 3 dalyje (2001 m. rugsėjo 27 d. redakcija) nurodytas pareigas. Taigi šiems valstybės tarnautojams tarnybos Lietuvos valstybei stažo apskaičiavimo tvarka nepakito, todėl toks teisinis reguliavimas negali būti vertinamas kaip nustatantis teisės normų grįžtamąją galią.

2. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime konstatavo, kad valstybės tarnautojai – ypatinga socialinė grupė, kurios specifika lemia valstybės tarnybos paskirtis ir visuomeninis reikšmingumas, kad konstituciniai reikalavimai valstybės tarnybai suponuoja tam tikrus reikalavimus valstybės tarnautojams. Valstybės tarnybos teisiniai santykiai prasideda asmenims įgijus valstybės tarnautojo statusą, kuris siejamas su asmens priėmimu į valstybės tarnybą, tuomet asmuo ir valstybė įgyja abipuses teises ir pareigas, kurių turinys kinta keičiantis valstybės tarnautojo statusui ir kurių nelieka jį praradus.

Valstybės tarnautojai, kurie pagal Valstybės tarnybos įstatymą įgijo tam tikras teises, turi teisę pagrįstai tikėtis, kad šios teisės nustatytą laiką bus išlaikytos ir įgyvendinamos. Atsižvelgiant į tai, kad pagal iki naujos redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo įsigaliojimo galiojusį teisinį reguliavimą valstybės tarnautojams į tarnybos Lietuvos valstybei stažą buvo įskaitomi ir ankstesnės redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 33 straipsnio 3 dalyje nustatyti laikotarpiai, ir siekiant išlaikyti garantijų valstybės tarnautojams tęstinumą, ginčijamoje Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki naujos redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo įsigaliojimo, į tarnybos Lietuvos valstybei stažą taip pat įskaitomas laikotarpis einant ankstesnės redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalyje nustatytas pareigas. Taigi, įsigaliojus įstatymui, valstybės tarnautojams, kurie į tarnybą buvo priimti iki 2002 m. liepos 1 d., buvo

išlaikytos jų iki tol turėtos socialinės garantijos, nustatytos ankstesnės redakcijos Valstybės tarnybos įstatyme.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalis neprieštarauja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjas, grįsdamas savo abejones dėl ginčijamos nuostatos atitikties Konstitucijai, nurodo, kad asmenys, kurių teisė į tarnybos stažo skaičiavimą buvo įtvirtinta 1999 m. liepos 8 d. redakcijos Valstybės tarnybos įstatyme, įgijo teisėtą lūkestį, kad šios redakcijos Valstybės tarnybos įstatymo galiojimo laikotarpiu (nuo 1999 m. liepos 30 d. iki 2002 m. liepos 1 d.) eitos A ir B paslaugų valstybės tarnautojų pareigos bus įskaitomos į tarnybos Lietuvos valstybei stažą.

Iš pareiškėjo argumentų matyti, kad jis abejoja Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalies konstitucingumu tiek, kiek joje nenustatyta, kad laikotarpis einant A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaitomas asmenims, priimtiems į pareigas valstybės tarnyboje po Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo, priimto 2002 m. balandžio 23 d., įsigaliojimo, nors nustatyta, kad toks laikotarpis įskaitomas asmenims, priimtiems į pareigas valstybės tarnyboje iki šio įstatymo įsigaliojimo.

3. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste svarbu išsiaiškinti kai kuriuos Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos teisinio reguliavimo raidos aspektus, *inter alia* susijusius su valstybės tarnybos stažu.

3.1. Seimas 1995 m. balandžio 4 d. priėmė Lietuvos Respublikos valdininkų įstatymą, kuris įsigaliojo 1995 m. gegužės 1 d. Šis įstatymas nustatė valstybės valdymo tarnybą, priėmimo į valstybės valdymo tarnybą tvarką, jos laikymąsi, valdininkų teises, pareigas ir atsakomybę, tarnybos santykių pasibaigimą (1 straipsnis).

3.1.1. Valdininkų įstatymo 3 straipsnyje „Valstybės ir savivaldybių tarnautojai“ buvo nustatyta, kad įstaigų ir organizacijų darbuotojai (išskyrus 2 straipsnyje minimus Valstybės ir savivaldybių politikus), kuriems atlyginimas mokamas iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų, laikomi valstybės ar savivaldybių tarnautojais; pagal tarnautojų pagrindinio darbo turinį ir pobūdį jie buvo skirstomi į profesinius korpusus (mokytojų, policijos, teisėjų, medicinos darbuotojų, diplomatų, valdininkų ir t. t.).

3.1.2. Pagal Valdininkų įstatymo 5 straipsnį valstybės valdymo tarnybos tarnautojai sudarė profesinį valdininkų korpusą (1 dalis); valdininkais nebuvo laikomi tie tarnautojai, kurie atlieka ūkinės-technines funkcijas (2 dalis). Šio įstatymo 23 straipsnyje buvo nustatyta, kad valdininkams

suteikiamos trisdešimties kalendorinių dienų kasmetinės atostogos. Be to, už kiekvienų penkerių metų darbo stažą valstybės valdymo tarnyboje turėjo būti suteikiama papildomai po dvi kalendorines dienas, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negalėjo būti ilgesnė kaip keturiasdešimt kalendorinių dienų (1 dalis); valdininkų stažas turėjo būti skaičiuojamas nuo 1990 m. kovo 11 d. (2 dalis).

3.1.3. Taigi pagal Valdininkų įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą valstybės ar savivaldybių tarnautojais buvo laikomi *inter alia* tam tikri viešąsias paslaugas teikiantys įstaigų ir organizacijų darbuotojai, kuriems atlyginimas mokamas iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų (pavyzdžiui, mokytojai, medicinos darbuotojai ir kt.). Tačiau šis įstatymas reguliavo tik valstybės valdymo tarnybos tarnautojų (valdininkų) tarnybos stažo skaičiavimą.

3.2. Seimas 1999 m. liepos 8 d. priėmė Valstybės tarnybos įstatymą, kuris įsigaliojo 1999 m. liepos 30 d. Šis įstatymas nustatė pagrindinius valstybės tarnybos principus, valstybės tarnautojo statusą ir valstybės tarnybos valdymo teisinius pagrindus (1 straipsnis). Įsigaliojus šiam įstatymui Valdininkų įstatymas (1995 m. balandžio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) neteko galios.

3.2.1. Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 2 straipsnio 2 punkte buvo nustatyta, kad valstybės tarnautojas – fizinis asmuo, įgijęs šio ir kitų įstatymų nustatytą valstybės tarnautojo statusą ir valstybės (valstybinėse ir savivaldybių) institucijose ar įstaigose atliekantis viešojo administravimo, ūkines ar technines funkcijas arba teikiantis viešąsias paslaugas visuomenei. Šio straipsnio 12 punkte buvo nustatyta, kad viešoji paslauga – valstybės ar savivaldybės įsteigtų įstaigų veikla, teikianti visuomenei socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų nustatytas paslaugas. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 6 straipsnio 1 dalį valstybės tarnautojai buvo skirstomi į viešojo administravimo (tarp jų – statutinius valstybės tarnautojus) ir paslaugų tarnautojus.

Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 7 straipsnyje „Valstybės tarnautojų pareigybių lygiai ir kategorijos“ buvo nustatyta, kad valstybės tarnautojų, *inter alia* paslaugų tarnautojų, pareigybės skirstomos į 4 lygius: A lygį – pareigybes, kurioms būtinas aukštasis magistro (aukštasis universitetinis) arba jam prilygintas išsilavinimas; B lygį – pareigybes, kurioms būtinas ne žemesnis kaip aukštesnysis (aukštasis neuniversitetinis) išsilavinimas; C lygį – pareigybes, kurioms būtinas ne žemesnis kaip vidurinis išsilavinimas ir įgyta profesinė kvalifikacija; D lygį – pareigybes, kurioms nebūtinai vidurinis išsilavinimas.

3.2.2. Valstybės tarnybos įstatyme (1999 m. liepos 8 d. redakcija) buvo nustatyta, kad valstybės tarnautojo darbo užmokestį sudaro pareiginė alga, priedas už tarnybos stažą ir priemokos (31 straipsnis).

3.2.2.1. Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnyje „Priedas

už tarnybos stažą“ buvo *inter alia* nustatyta, kad priedas už tarnybos stažą mokamas valstybės tarnautojui už metų, išstarnautų valstybės tarnyboje, skaičių (1 dalis).

3.2.2.2. Seimas 2000 m. rugpjūčio 29 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 27 straipsniu pakeitė Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnį. Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio „Priedai“ (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 1 dalies 1 punkte buvo nustatyta, kad valstybės tarnautojams mokamas priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą. Šio straipsnio 2 dalyje *inter alia* buvo nustatyta, kad priedas už tarnybos stažą mokamas viešojo administravimo valstybės tarnautojams bei A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojams.

Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) 3 dalyje *inter alia* buvo nustatyta, kad pagal šį įstatymą tarnybos stažą, kuris nėra bendroji darbo trukmė, sudaro metų, išstarnautų Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d. einant viešojo administravimo valstybės tarnautojų pareigas, A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, skaičius.

3.2.2.3. Seimas 2001 m. rugsėjo 27 d. priėmė Valstybės tarnybos įstatymo 4, 33, 60, 62, 69, 78 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 2 straipsnio 1 dalimi pakeitė Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio 3 dalį. Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalyje (2001 m. rugsėjo 27 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Pagal šį įstatymą tarnybos stažą sudaro metų, išstarnautų Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d. einant viešojo administravimo valstybės tarnautojų pareigas, A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, taip pat šio įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 1–6 punktuose nurodytas pareigas, skaičius. Tarnybos stažas valstybės tarnautojams skaičiuojamas Vyriausybės nustatyta tvarka nuo tarnybos (darbo) valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose pradžios arba paskyrimo (išrinkimo) į šias pareigas valstybės tarnyboje šio įstatymo, kitų įstatymų ar statutų nustatyta tvarka dienos. Tarnybos (darbo) ne vienu laikotarpiu einant šias pareigas valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose stažas sumuojamas. Į tarnybos stažą įskaitomas stažuotės ar bandomasis laikotarpis, taip pat atostogų laikas, išskyrus šio įstatymo 52 straipsnyje nustatytas atostogas dėl asmeninių aplinkybių. Pagal tarnybos stažą nustatomas šio straipsnio 5 dalyje nurodyto priedo dydis, šio įstatymo 50 straipsnyje nurodytų kasmetinių atostogų trukmė.“

3.2.3. Taigi Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnyje (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) buvo nustatytas priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą, kuris turėjo būti mokamas *inter alia* A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojams; į tarnybos Lietuvos valstybei stažą pagal šio straipsnio 3 dalį turėjo būti įskaičiuojamas tarnybos Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d. *inter alia* einant A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas laikotarpis.

3.3. Seimas 2002 m. balandžio 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos

įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu Valstybės tarnybos įstatymą išdėstė nauja redakcija.

Seimas 2002 m. balandžio 23 d. priėmė Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2002 m. gegužės 4 d. Šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymas įsigalioja nuo 2002 m. liepos 1 d., išskyrus tuos Valstybės tarnybos įstatymo straipsnius, kuriems šis Įstatymas nustato kitus įsigaliojimo terminus“, o 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Valstybės tarnybos įstatymo 2, 21 ir 22 straipsniai įsigalioja nuo 2002 m. gegužės 1 d.“

3.3.1. Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės tarnyba – teisinių santykių, atsirandančių įgijus valstybės tarnautojo statusą, jam pasikeitus ar jį praradus, taip pat atsirandančių dėl valstybės tarnautojo viešojo administravimo veiklos valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje įgyvendinant tam tikros valstybės valdymo srities politiką ar užtikrinant jos įgyvendinimo koordinavimą, koordinuojant tam tikros valstybės valdymo srities įstaigų veiklą, valdant, paskirstant finansinius išteklius ir kontroliuojant jų panaudojimą, atliekant auditą, priimant ir įgyvendinant teisės aktus, valstybės ir savivaldybių institucijų ar įstaigų sprendimus viešojo administravimo srityje, rengiant ar koordinuojant teisės aktų, sutarčių ar programų projektus ir teikiant dėl jų išvadas, valdant personalą arba turint viešojo administravimo įgaliojimus nepavaldžių asmenų atžvilgiu, visuma.“

Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalį valstybės tarnautojas – fizinis asmuo, einantis pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantis šio straipsnio 1 dalyje nurodytą viešojo administravimo veiklą.

3.3.2. Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 42 straipsnio „Tarnybos stažas“ 1 dalyje *inter alia* buvo nustatyta, kad pagal šį įstatymą tarnybos stažą sudaro Lietuvos valstybei ištarnautų nuo 1990 m. kovo 11 d. einant valstybės tarnautojo pareigas, įskaitant šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1–6 punktuose nurodytas pareigas (išskyrus savivaldybės tarybos narius, kurie nebuvo meru ir mero pavaduotoju), metų skaičius. Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 4 straipsnio 3 dalies, kurioje buvo nustatyta, kam šis įstatymas netaikomas, 1–6 punktuose buvo nurodytos valstybės politikų, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir kitų teismų teisėjų, prokurorų, Lietuvos banko valdybos pirmininko, jo pavaduotojų, valdybos narių ir kitų Lietuvos banko tarnautojų, Seimo ar Respublikos Prezidento paskirtų valstybės institucijų ir įstaigų vadovų, kitų Seimo ar Respublikos Prezidento paskirtų valstybės pareigūnų, Seimo ar Respublikos Prezidento paskirtų valstybinių (nuolatinių) komisijų ir tarybų pirmininkų, jų pavaduotojų ir narių, taip pat pagal specialius įstatymus įsteigtų komisijų, tarybų, fondų valdybų pirmininkų ir narių, profesinės karo tarnybos karių pareigos.

3.3.3. Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 23 straipsnio

1 dalyje buvo nustatyta, kad valstybės tarnautojo darbo užmokestį sudaro pareiginė alga, priedai ir priemokos. Pagal šio įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1 punktą valstybės tarnautojams mokamas priedas už tarnybos Lietuvos valstybei stažą; šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės tarnautojams priedą už tarnybos stažą sudaro 3 procentai pareiginės algos už kiekvienus trejus tarnybos Lietuvos valstybei metus, tačiau šio priedo suma negali viršyti 30 procentų pareiginės algos.

Be to, Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 36 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės tarnautojui, turinčiam didesnę kaip penkerių metų tarnybos Lietuvos valstybei stažą, už kiekvienų paskesnių trejų metų tarnybos Lietuvos valstybei stažą suteikiamos papildomos 3 kalendorinės dienos kasmetinių atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 42 kalendorinės dienos.

3.3.4. Taigi 2002 m. balandžio 23 d. Valstybės tarnybos įstatymą išdėsčius nauja redakcija paslaugų valstybės tarnautojų nebenumatyta, t. y. Valstybės tarnybos įstatyme (1999 m. liepos 8 d. redakcija) buvusios nustatytos paslaugų valstybės tarnautojų pareigos nebėra priskiriamos valstybės tarnybai; į tarnybos Lietuvos valstybei stažą nėra įskaičiuojamas laikotarpis einant Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas.

Pažymėtina, kad ir pagal šiuo metu galiojantį Valstybės tarnybos įstatymą (2002 m. balandžio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nuo tarnybos Lietuvos valstybei stažo priklauso priedo už tarnybos Lietuvos valstybei stažą, kuris yra sudedamoji valstybės tarnautojo darbo užmokesčio dalis, dydis ir kasmetinių papildomų atostogų trukmė.

4. Kaip minėta, kartu su Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymu Seimas 2002 m. balandžio 23 d. priėmė Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2002 m. gegužės 4 d.

4.1. Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio „Socialinių ir kitų garantijų tęstinumo užtikrinimas valstybės tarnautojams“ 5 dalyje, kurios atitiktis Konstitucijai ginčijama šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„Valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo, į tarnybos Lietuvos valstybei stažą taip pat įskaitomas laikotarpis einant Valstybės tarnybos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 66-2130; 2000, Nr. 75-2270, Nr. 102-3213; 2001, Nr. 63-2278, Nr. 85-2972) 33 straipsnio 3 dalyje nustatytas pareigas.“

4.2. Minėta, kad Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio 3 dalyje (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) buvo nustatyta, kad į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaičiuojamas tarnybos Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d. einant *inter alia* A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas laikotarpis.

4.3. Taigi pareiškėjo ginčijamas Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas papildo Valstybės tarnybos įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 42 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą: valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo 2002 m. liepos 1 d., į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaičiuojamas ir laikotarpis einant Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, kurios, kaip minėta, nuo 2002 m. liepos 1 d. nėra priskiriamos valstybės tarnybai. Pažymėtina, kad toks laikotarpis į tarnybos Lietuvos valstybei stažą nėra įskaičiuojamas valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas po Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo 2002 m. liepos 1 d.

Taip pat pažymėtina, kad, atsižvelgiant į Valstybės tarnybos įstatyme (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu pagal priėmimo į valstybės tarnybą datą yra diferencijuotas valstybės tarnautojų, ėjusių Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, teisinis statusas; tokiems valstybės tarnautojams, priimtiems į valstybės tarnybą iki ir po Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo 2002 m. liepos 1 d., taikomos skirtingos tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo taisyklės, kurios lemia skirtingą su šiuo stažu susijusio priedo už tarnybą Lietuvos valstybei dydį ir kasmetinių atostogų trukmę, nors abi šių valstybės tarnautojų grupės yra vienodoje padėtyje, t. y. abiejų grupių valstybės tarnautojai pagal Valstybės tarnybos įstatyme (1999 m. liepos 8 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą buvo laikomi A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojais.

5. Minėta, kad pareiškėjas ginčija Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalies atitiktį *inter alia* konstituciniam teisinės valstybės principui.

5.1. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas – universalus principas, kuriuo yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema ir pati Konstitucija, kad konstitucinis teisinės valstybės principas aiškintinas neatsiejamai nuo Konstitucijos preambulėje skelbiamo atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekio, kad minėto konstitucinio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose. Šio principo esmė – teisės viešpatavimas. Konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų. Juo turi būti vadovaujama ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant.

5.2. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad konstitucinis teisinės valstybės principas neatsiejamas nuo Konstitucijoje, *inter alia* jos 29 straipsnyje, įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo. Konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo pažeidimas kartu yra ir

konstitucinių teisingumo, darnios visuomenės imperatyvų, taigi ir konstitucinio teisinės valstybės principo, pažeidimas (Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, yra ne kartą konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų. Be to, Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog konstitucinis visų asmenų lygybės principas nepaneigia to, kad įstatyme gali būti nustatytas nevienodas (diferencijuotas) teisinis reguliavimas tam tikrų asmenų kategorijų, esančių skirtingose padėtyse, atžvilgiu; socialinio gyvenimo įvairovė gali lemti teisinio reguliavimo būdą ir turinį. Konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2008 m. spalio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai). Tačiau konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo *inter alia* 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

5.3. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat pažymėtina, kad konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas yra susijęs su Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta piliečio teise lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą. Kaip 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime konstatavo Konstitucinis Teismas, piliečio konstitucinė teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą, kaip kiekvieno asmens konstitucinės teisės laisvai pasirinkti darbą atmaina, ypač atsižvelgiant į Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalies nuostatą „lygiomis sąlygomis“, yra sietina su konstituciniu asmenų lygiateisiškumo (asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams) principu. Piliečiai, siekiantys būti priimti į valstybės tarnybą, negali būti diskriminuojami arba jiems negali būti teikiama privilegijų nei Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalyje *expressis verbis* nurodytais, nei kitais konstituciškai nepateisinamais pagrindais (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Valstybės tarnybos santykiai apima *inter alia* santykius, susiklostančius piliečiui įstojus į valstybės tarnybą ir einant pareigas valstybės tarnyboje (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d., 2011 m. liepos 7 d., 2012 m. vasario 27 d. nutarimai). Taigi Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos ir 33 straipsnio 1 dalies nuostata „piliečiai turi <...> teisę

lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“ suponuoja *inter alia* tai, kad konstituciškai nepateisinamais pagrindais negali būti diskriminuojami ir asmenys, einantys pareigas valstybės tarnyboje. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad konstituciškai pateisinamas pagrindas skirtingai reguliuoti vienodoje padėtyje esančių valstybės tarnautojų darbo užmokestį ir socialines garantijas negali būti vien jų priėmimo į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą data.

6. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. kovo 20 d. nutarimuose yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas turi plačią diskreciją pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti tam tikrą valstybės tarnybos organizavimo modelį.

Įstatymais, kitais teisės aktais turi būti nustatytas toks valstybės tarnautojų teisinis statusas, kuris atitiktų konstitucinę valstybės tarnybos, kaip ypatingos – iš valstybės (savivaldybių) biudžeto atlyginamos – profesinės veiklos priimant sprendimus viešojo administravimo ir (arba) viešųjų paslaugų teikimo srityje (arba dalyvaujant tuos sprendimus rengiant, vykdant, koordinuojant ir (arba) kontroliuojant jų vykdymą ir kt.) sistemos, sampratą, suponuojančią *inter alia* valstybės tarnybos, kaip sistemos, vidinį mobilumą, joje dirbančių asmenų žinių, įgūdžių ir patirties perimamumą, taip pat veiklos vykdant valstybės funkcijas ir garantuojant viešąjį interesą tęstinumą (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas turi diskreciją nustatyti tokį valstybės tarnybos modelį, pagal kurį valstybės tarnautojams būtų priskiriami asmenys, atliekantys iš valstybės (savivaldybių) biudžeto atlyginamą veiklą priimant sprendimus viešojo administravimo ir (arba) viešųjų paslaugų teikimo srityje (arba dalyvaujant tuos sprendimus rengiant, vykdant, koordinuojant ir (arba) kontroliuojant jų vykdymą ir kt.). Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad Konstitucija nesudaro prielaidų visus asmenis, kurie dirba valstybės ar savivaldybių institucijose ar kurių veikla yra atlyginama iš valstybės (savivaldybių) biudžeto, teisės aktuose kaip valstybės tarnautojus traktuoti vien tuo pagrindu, kad jie dirba minėtose institucijose arba kad jų veikla yra atlyginama iš valstybės (savivaldybių) biudžeto (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Taip pat pažymėtina, kad įstatymų leidėjo diskrecija pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti tam tikrą valstybės tarnybos organizavimo modelį apima ir jo teisę reguliuoti valstybės tarnybos stažo skaičiavimą ir su juo susijusius darbo užmokesčio dydį bei socialines garantijas, *inter alia* teisę valstybės tarnybos stažui prilyginti darbo, kuris atlyginamas iš valstybės (savivaldybių) biudžeto, teikiant tam tikras viešąsias paslaugas laiką. Tačiau įgyvendindamas šią diskreciją įstatymų leidėjas yra saistomas Konstitucijos, *inter alia* konstitucinės valstybės tarnybos sampratos, konstitucinių teisinės valstybės ir asmenų lygiateisiškumo principų.

7. Minėta, kad, atsižvelgiant į Valstybės tarnybos įstatyme (2002 m. balandžio 23 d.

redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu pagal priėmimo į valstybės tarnybą datą yra diferencijuotas valstybės tarnautojų, ėjusių Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, teisinis statusas; tokiems valstybės tarnautojams, priimtiems į valstybės tarnybą iki ir po Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo 2002 m. liepos 1 d., taikomos skirtingos tarnybos Lietuvos valstybei stažo skaičiavimo taisyklės, kurios lemia skirtingą su šiuo stažu susijusio priedo už tarnybą Lietuvos valstybei dydį ir kasmetinių atostogų trukmę, nors abi šių valstybės tarnautojų grupės yra vienodoje padėtyje, t. y. abiejų grupių valstybės tarnautojai pagal Valstybės tarnybos įstatyme (1999 m. liepos 8 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą buvo laikomi A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojais. Taigi Įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu vien pagal priėmimo į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą datą yra skirtingai reguliuojama vienodoje padėtyje esančių valstybės tarnautojų darbo užmokestis ir socialinės garantijos.

Minėta ir tai, kad konstitucinis teisinės valstybės principas neatsiejamas nuo Konstitucijoje, *inter alia* jos 29 straipsnyje, įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo; konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas yra susijęs su Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta piliečio teise lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą; Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos ir 33 straipsnio 1 dalies nuostata „piliečiai turi <...> teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“ suponuoja *inter alia* tai, kad konstituciškai nepateisinamais pagrindais negali būti diskriminuojami ir asmenys, einantys pareigas valstybės tarnyboje; konstituciškai pateisinamas pagrindas skirtingai reguliuoti vienodoje padėtyje esančių valstybės tarnautojų darbo užmokestį ir socialines garantijas negali būti vien jų priėmimo į valstybės tarnybą data.

8. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalis tiek, kiek joje nustačius, kad laikotarpis einant Valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaitomas valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo 2002 m. liepos 1 d., nenustatyta, kad toks laikotarpis į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaitomas ir valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas po šio įstatymo įsigaliojimo, prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, 33 straipsnio 1 dalies nuostatai „piliečiai turi <...> teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas netirs, ar Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalis neprieštaruoja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo (2002 m. balandžio 23 d. redakcija; Žin., 2002, Nr. 45-1709) 4 straipsnio 5 dalis tiek, kiek joje nustačius, kad laikotarpis einant Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (1999 m. liepos 8 d. redakcija) 33 straipsnio (2000 m. rugpjūčio 29 d., 2001 m. rugsėjo 27 d. redakcijos) 3 dalyje nustatytas A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaitomas valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas iki Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo 2002 m. liepos 1 d., nenustatyta, kad toks laikotarpis į tarnybos Lietuvos valstybei stažą įskaitomas ir valstybės tarnautojams, priimtiems į pareigas po šio įstatymo įsigaliojimo, prieštaruoja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, 33 straipsnio 1 dalies nuostatai „piliečiai turi <...> teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą“, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Bieliūnas
Toma Birmontienė
Pranas Kuconis
Gediminas Mesonis
Ramutė Ruškytė
Egidijus Šileikis
Algirdas Taminskas
Romualdas Kęstutis Urbaitis
Dainius Žalimas